

אני ואתה נשנה את העולמות

הרב עמיחי שטרן
ראש כולל לשעבר (ווינגטון, תשע"ג - תשע"ד)
כיום אברך

"ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו. והנה ה' ניצב עליו..." (בראשית כח. יב)
המעין בפסוקים אלו תוהה ודאי מה ענין הסולם, ומה פשר החלום לגבינו?

הגמרא במסכת חולין (צא:), מבארת את חלום יעקב. ומסבירה שהמלאכים היו **עולים** ומסתכלים בדמות דיוקנו של יעקב החרוטה על כיסא הכבוד (רש"י במקום). ואז **יורדים** ומסתכלים בפניו של יעקב בעולם הזה.
לדברי המהר"ל מפראג בחידושי אגדות על הגמרא בחולין, לסולם 2 תפקידים. עלייה וירידה: "**ביאור ענין זה כי בסולם הזה מחלק לעלייה בפני עצמו ולירידה בפני עצמו, כי העלייה הוא התקשרות התחתונים בעליונים והוא דבר בפני עצמו מה שהתחתונים קשורים בעליונים, והירידה בעצמו, מה שהעליונים מצטרפים לתחתונים, ולפיכך היה בסולם זה מלאכים עולים ויורדים.**"
לפי המהר"ל הסולם מבטא את הפוטנציאל של האדם להתקשר ולעלות מעלה מעלה ואף את הפוטנציאל של העליונים - המלאכים להתעלות על ידי בני האדם. וביתר פירוט: "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" בכח האדם להגיע עד השמים ממש.

ומאידך, קשה להאמין, אבל ישנה השפעה שלנו, של כל אחד ואחד מאתנו על העליונים. הנצי"ב מוולוז'ין בספרו **נפש החיים** (שער א' פרק י' ובפרק יט). מסביר שנשמת האדם מקורה במרומים, כנלמד מפרשת בראשית "ויפח באפיו נשמת רוח חיים" שנשמתנו קיבלה חיותה מה' בגבהי מרומים והיא יורדת הנה לעוה"ז לגוף האדם, ולכאורה יש לה להיות עצובה על ירידתה לעולם הזה הגשמי. בא נפש החיים ומסביר שבכוח האדם להעלות את המלאכים: "**הכוחות ומלאכי עליון, שכל עלייתם וירידתם וכל סדרי הנהגתם כל רגע, תלוי רק כפי נטיית מעשייה, דיבורה ומחשבתה (של הנפש והנשמה) כל רגע... ורק האדם לבד הוא המעלה... את כל העולמות והאורות בכח מעשיו... ואז גם המלאך משיג עליה ותוספת קדושה על קדושתו אשר בא מכח האדם... והוא גם כן ענין מראה הסולם של יעקב אבינו.**"

אם כן הבנו שהאדם (לא רק מי שהוא במעלת יעקב אבינו) בכוחו לעלות עצמו מעלה וכן בכוח מעשיו להשפיע טוב או רע על כל העולמות. ועתה נשאל איך אנחנו הפשוטים יכולים להגיע למעלה כזו? לעלות מעלה ואף להעלות איתנו את העולמות?
את הפסוק "וישכב במקום **ההוא**" מסביר רש"י: "לשון מיעוט, באותו מקום, אבל 14 שנה ששמש בבית עבר לא שכב בלילה שהיה **עסוק בתורה**". אולי אפשר להסביר שיעקב זכה להגיע למדרגת סולם כאמור. ולמעלה שמלאכי אלוקים עולים לראות דמות דיוקנו שעל כיסא הכבוד ושבארץ מכח עמלו ועליתו בשלבי סולם התורה והמידות בבית המדרש.

אדם כזה כל המציאות ואפילו היותר חומרית רוצה בקרבתו ("ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו" וכדברי הגמ' בחולין שהאבנים התנווכחו בינהן: "עלי יניח צדיק ראשו"). אדם כזה מחבר שמים וארץ, רוח וחומר. וזה שכתוב "מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו". 'בו' ולא 'עליו'. ללמדנו שאדם כזה בו ועל ידו מתעלה המציאות.

מקובלנו "מעשה אבות סימן לבנים". אנו בני ישראל-יעקב. יש בנו גם כן את הפוטנציאל לעלות מעלה עד גבהי מרומים ולהעלות איתנו את כלל המציאות הרוחנית (מלאכי אלוקים) כמו גם הגשמית ביותר ("ויקח מאבני המקום") והכל בכח עמלנו ומעשינו בעולם הזה.

וכדברי מר"ן הרא"ה קוק באגרת אש (אגרת שא, אגרות הרא"ה א') "**ובידנו הוא להוסיף אור בנשמה שלנו ע"י התורה, החכמה והמצוות, העבודה והמדות הטובות, בכל עת ורגע, ובכל רגע שאנו מוסיפים אור בנשמתנו, אם רק נשים דעתנו שלא על עצמנו בלבד אנחנו חשים כי אם על כל ההוויה... מוסיפים אנו השלמה וחיים בכל.**"
שבת שלום.

לתגובות: amihist@gmail.com